

OBSAH

Předmluva	11
---------------------	----

ČÁST PRVNÍ

(Napsal prof. Ing. Dr. Jan Lauschmann)

1. Úvod	13
1.1 Vývoj citlivých emulzí želatinostříbrných	13
1.2 Vývoj výroby fotografických materiálů	16
1.21 Fotografické desky	16
1.22 Fotografické filmy	17
1.23 Fotografické papíry	18
1.3 Vývoj československého fotochemického průmyslu	20
2. Všeobecné vlastnosti citlivého fotografického materiálu	22
2.1 Vlastnosti citlivého materiálu podle fotografického použití	22
2.2 Rozdělení citlivého materiálu podle druhu podložky	25
2.3 Vlastnosti citlivých vrstev podle požadavků zpracování	26
2.4 Přehled fotografických materiálů negativních	26
2.41 Negativní materiály obrazové	27
2.42 Negativní materiály speciální	30
2.43 Citlivé vrstvy reprodukční	36
2.44 Negativní materiály pro vědecké a technické účely	36
2.5 Citlivé vrstvy pozitivní	37
2.6 Normalisace citlivých vrstev fotografických	38
3. Základy synthesy citlivých emulzí fotografických	39
3.1 Citlivé emulze a jejich vznik	39
3.2 Kondensace halogenidu stříbrného (srážení emulze)	41
3.21 Vznik a teorie kondensace	41
3.22 Způsoby srážení	43
3.3 Prvé (tzv. fyzikální) zrání emulze	43
3.31 Vliv přebytku rozpustného halogenidu na vlastnosti emulze	44
3.32 Poměry u emulzí bromojodostříbrných	47
3.33 Změny vlastností emulze během prvního zrání	48
3.34 Prvé zrání, růst a charakter zrn halogenidu stříbrného	25
3.35 Sledování průběhu prvního zrání	56
3.36 Rozměry emulsních zrn a rozlišovací schopnost fotografické emulze	57
3.4 Praní emulze	58

3.5	Druhé čili chemické zrání	59
3.51	Účel druhého zrání a jeho podstata	59
3.52	Chemické pochody na povrchu a uvnitř zrna během druhého zrání. Vliv želatiny	59
3.53	Druhé zrání za přítomnosti cizích látek	61
3.54	Mechanismus a kinetika druhého zrání. Povaha center citlivosti	65
3.6	Zvláštní způsoby syntesy citlivých emulsi fotografických	71
3.61	Kontinuální způsob přípravy	71
3.62	Emulse peptisační. Srážení halogenidu stříbrného pro praní dekantací	72
3.63	Fotografické emulse z tavenin	73
3.64	Jiné zvláštní způsoby výroby fotografických emulsi	73
3.65	Příprava suché emulse	74
4.	Emulsní nosiče	79
4.1	Všeobecně	79
4.2	Želatina	80
4.21	Výroba a vztah výrobních podmínek k vlastnostem želatiny	81
4.22	Výroba fotografických želatin	83
4.23	Úprava fotografických želatin při výrobě	86
4.24	Chemické složení želatiny a její konstituce	88
4.25	Fotochemicky účinné látky v želatině	93
4.26	Fysikálně chemické vlastnosti želatiny	98
4.3	Plastické hmoty jako nosiče	109
5.	Lučebniny pro výrobu citlivých vrstev fotografických	116
5.1	Všeobecně	116
5.2	Dusičnan stříbrný	116
5.3	Halogenidy	118
5.31	Bromid draselný	118
5.32	Bromid amonný	119
5.33	Bromid kademnatý	119
5.34	Chlorid sodný	120
5.35	Chlorid amonný	121
5.36	Chlorid vápenatý	121
5.37	Chlorid kademnatý	122
5.38	Jodid draselný	123
5.39	Jodid amonný	124
5.4	Zaměnitelnost rozpustných halogenidů	125
5.5	Zásady a kyseliny	126
5.51	Amoniak (čpavek)	126
5.52	Kyselina chlorovodíková (solná)	128
5.53	Kyselina sírová	129
5.54	Kyselina dusičná	130
5.55	Kyselina octová	130
5.56	Kyselina mléčná	132
5.57	Kyselina citronová	132
5.6	Látky želatinu utvrzující	133
5.61	Formaldehyd	133
5.62	Kamenec chromitý	134
5.7	Látky ostatní	134
5.71	Methanol (methylalkohol)	134
5.72	Ethanol (ethylalkohol)	134
5.73	Glycerin	136

6. Optická sensibilisace fotografických emulzí	138
6.1 Primární fotochemické vlastnosti citlivé emulze	138
6.2 Optická sensibilisace barvivy	140
6.3 Chemie sensibilizačních barviv	141
6.31 Barviva kyselá	142
6.32 Barviva zásaditá (basická)	143
6.33 Barviva neutrální a smíšená	154
6.4 Závislost mezi konstitucí barviva, jeho absorpcí a optickou sensibilisací	160
6.5 Vztah mezi závojující mohutností barviva, jeho strukturou a optickou sensibilisací	165
6.6 Teorie optické sensibilisace	166
6.61 Adsorpce barviva	166
6.62 Adsorpce světla	168
6.63 Supersensibilisace	171
6.64 Desensibilisace a antisensibilisace	172
6.65 Výtěžek optické sensibilisace	173
6.66 Vliv optické sensibilisace na kontrast emulze	173
6.67 Vliv optické sensibilisace v různých stadiích výroby emulze	174
7. Ostatní látky emulze zušlechťující	178
7.1 Stabilisátory	178
7.2 Teorie působení stabilizátorů	187
7.3 Látky, které mají vliv na tón stříbrného obrazu	191
7.4 Látky, které mají vliv na strmost emulze	193
7.5 Látky chránící proti „bronzování“ otisků při leštění	194
7.6 Přísady do emulzí proti žlutému závoji	195
8. Podložky pro citlivé vrstvy fotografické	199
8.1 Skleněné desky	199
8.2 Filmové podložky	200
8.21 Surový film nitrocelulosoový	200
8.22 Surový film z organických esterů celulosy	204
8.23 Filmové podložky z novodobých plastických hmot	205
8.24 Substráty pro lití emulze na film	205
8.25 Surové filmy s antistatickými vrstvami	207
8.26 Nedeformující se filmy	209
8.27 Stárnutí filmových podložek	209
8.3 Surové a barytované papíry	210
8.31 Surový papír	210
8.32 Papíry barytované, želatinované a jiné papírové podložky	212

ČÁST DRUHÁ

(Napsal Ing. Dr. František Mašín)

9. Výroba citlivých emulzí fotografických	221
9.1 Citlivá emulze fotografická	221
9.11 Druhy želatiny	222
9.12 Příprava roztoků dusičnanu stříbrného	226
9.13 Různé způsoby přidávání čpavku a jiných alkálií do emulzí	228
9.2 Průběh srážení (precipitace) a první zrání emulze	230
9.21 Ovlivnění velikosti zrna a gradace emulzí	231
9.3 Množství alkalických halogenidů při synthese emulzí	233
9.4 Množství vody v emulcích	235

9.5	Přehled jednotlivých operací při tovární výrobě emulsí	236
9.51	Různá zařízení ke srážení a první zrání emulsí způsobem hrncovým a jejich vývoj	238
9.52	Osvětlení varen	241
9.6	Mechanisovaná výroba emulse ve velkých dávkách	242
9.61	Schema emulsní varny, výrobní postup a výrobní zařízení	243
9.7	Doba srážení a první zrání emulse	248
9.71	První zrání emulse	249
9.72	Úprava emulse po prvním zrání	250
9.73	Vliv hlavních faktorů na pozdější vlastnosti emulsí	251
9.74	Chlazení emulse	254
9.75	Nudlování ztuhlé emulse	256
9.76	Výroba emulse za studena	258
9.77	Vypírací zařízení a úprava vody	258
9.78	Různé způsoby vypírání emulsí a jejich vývoj	262
9.79	Úprava vyprané emulse před druhým zráním	265
9.8	Zrání vyprané emulse	267
9.81	Konečné vystupňování citlivosti emulsí	270
9.82	Obsah jednotlivých složek v emulsi a jejich vliv na první a druhé zrání	274
9.83	Souhrn různých vlivů při výrobě emulse a jejich zhodnocení	275
9.84	Zvláštní způsoby výroby emulsí	277
9.85	Míchání různých emulsí	278
9.86	Konečná úprava emulsí	279
9.87	Barevná (optická) sensibilisace emulsí	288
9.88	Filtrace emulse	292
9.89	Nevhodné vlastnosti emulsních želatin a jejich úprava	293
9.9	Emulsní zkoušky želatin	296
10.	Emulsní receptury pro negativní materiály	300
10.1	Přehled různých druhů emulsí	300
10.11	Podmínky pro velkou citlivost a měkký gradaci emulsí	302
10.12	Podmínky pro střední citlivost a brilantní gradaci emulsí	303
10.13	Podmínky pro malou citlivost, jemné zrno a kontrastní gradaci emulsí	304
10.2	Předpisy pro emulse varové	305
10.21	Emulse slabě alkalické	308
10.3	Předpisy pro emulse čpavkové	308
10.31	Emulse acidoamoniakální	312
10.4	Využití emulsí různých gradací a citlivostí pro výrobu citlivých materiálů	313
10.5	Příklady dalších výrobních předpisů	315
10.6	Úprava hodnoty pH želatin k výrobě varových emulsí	318
10.7	Určování elektrické vodivosti vypíraných emulsí	318
10.8	Ochranné vrstvy pro filmy	318
10.81	Zadní izolární vrstvy	319
11.	Emulse pro pozitivní materiály	324
11.1	Všeobecné požadavky na pozitivní emulse	324
11.2	Bromostříbrné emulse	326
11.21	Některé výrobní předpisy pro zvětšovací papíry	327
11.22	Některé zvláštní předpisy pro bromostříbrné emulse	331
11.23	Kyselé emulse pro hnědé tóny	332
11.3	Chlorobromostříbrné emulse	333
11.31	Předpisy na neprané emulse	336

11.32	Vliv kademnatých solí na portrétní emulze a jejich využití	338
11.4	Chlorostříbrné emulze pro fotografické papíry	341
11.41	Některé příklady výrobních předpisů na chlorostříbrné emulze	343
11.42	Předpisy na prané chlorostříbrné emulze různých gradací typu Agfa-Lupex	346
11.43	Předpisy na emulze typu Agfa-Lupex — hnědé pro hnědočerné tóny	348
11.44	Zeleně vyvolávací emulze pro portrétní papíry	349
11.5	Některé úpravy pozitivních emulzí	350
11.6	Papíry s proměnlivým kontrastem	352
11.7	Ochranné vrstvy pro fotografické papíry	353
11.8	Emulze pro pozitivní kinofilm	353
11.81	Emulze pro diapositivní desky a filmy	355
11.9	Emulze pro viditelně kopírující papíry chlorostříbrné	357
12.	Výroba speciálních emulzí fotografických	360
12.1	Rozdělení speciálních emulzí	360
12.2	Emulze pro filmy rentgenové	361
12.3	Emulze citlivé k ultravioletu	364
12.4	Emulze na desky pro nukleární záření	367
12.5	Emulze s velkou rozlišovací schopností („bezzrné emulze“)	368
12.6	Emulze pro fotomechanické materiály (Process)	371
12.7	Další emulze pro speciální negativní materiály	374
12.71	Emulze pro filmy štítové (fluorografické)	374
12.72	Emulze pro spektrografické desky a filmy	375
12.73	Emulze pro letecké filmy	375
12.74	Emulze citlivé k infračervení	376
12.8	Emulze pro speciální papíry	377
12.81	Emulze pro reflexní papíry	377
12.82	Emulze pro dokumentní papíry	379
12.83	Emulze pro oscilografické a elektrokardiografické papíry	380
12.84	Emulze se zvláštními přísadami	380
12.85	Citlivé vrstvy bez želatiny (zcitlivění celofánu)	382
12.9	Vrstvy citlivé na účinky elektrického proudu (elektrografie a xerografie)	383
12.10	Materiály pro rychlé pořizování pozitivních otisků	384
12.11	Výroba a použití osvětlovacích filtrů	386

ČÁST TŘETÍ

(Napsal Ing. Ladislav Krivánek)

13.	Emulze pro barevnou fotografii	394
13.1	Novodobé barevné materiály	394
13.2	Emulze pro barevné snímkové a kopírovací materiály	398
13.3	Barvotvorné vyvolávání a jednoduché barevné složky	403
13.4	Nedifundující barevné složky	407
13.5	Optické vlastnosti barevných složek	413
13.6	Optická sensibilisace emulzí pro barevné materiály	415
13.7	Přísady do barevných emulzí	422
13.8	Filtrové a protiodrazové vrstvy a mezivrstvy	424

14. Polévání citlivé emulze na podložku	429
14.1 Stroje a postupy při polévání fotografických desek	429
14.2 Polévání filmů a papíru	432
14.21 Polévací stroje a jejich hlavní prvky	432
14.22 Základní typy polévacích strojů	439
14.23 Základní typy sušáren	443
14.24 Úprava a rozvod vzduchu pro polévací stroje a sušárny	450
14.3 Teorie polevu emulsi	459
14.4 Teorie sušení emulsních polevů	463
14.5 Výpočet sušáren	468
14.6 Praktické provádění polevu a sušení	473
15. Adjustace fotografického materiálu	477
15.1 Obecné zásady adjustace	477
15.2 Adjustace desek	479
15.3 Adjustace plochých svitkových a perforovaných filmů	480
15.4 Adjustace papírů	487
15.5 Výmět	489
16. Organizace a kontrola provozu fotochemické továrny	490
16.1 Organizace fotochemické továrny	490
16.2 Kontrola výroby	491
16.3 Výrobní závady a zmetky	491
16.31 Místní vady — bílé (průhledné) body, skvrny a čáry	493
16.32 Roztroušené tmavé body, skvrny a čáry	495
16.33 Vady projevující se na celé ploše materiálu	496
16.34 Vady adjustace	497
17. Dnešní stav a výhledy fotochemického průmyslu	499
17.1 Stav a výhled ve světovém měřítku	499
17.2 Fotochemický průmysl v ČSR	500
Doporučená literatura	509
Rejstřík	511